

## ГЕРМЕНЕВТИЧНА ФЕНОМЕНОЛОГІЯ ЯК ОНТОЛОГІЧНИЙ ВИМІР ФІЛОСОФІЇ

*Петрушов В.М., Українська державна академії залізничного транспорту (м. Харків)*

До герменевтики як теорії тексту французький філософ Поль Рікер (1913–2005) звернувся у зв'язку зі спробою по новому виявити можливості поєднання «феноменології мови» та семіології. З точки зору процесу становлення його філософської концепції таке звернення було логічним і методологічно послідовним. На цей час його концепція рефлексивної філософії уже сформувалася і була зреалізована в достатньо обґрунтованих дискурсах. Були опубліковані і отримали загальноєвропейське визнання основні роботи цього періоду його творчості. На думку Рікера сучасна людина відчуває жагучу потребу відновлення цілісності мови, відчуття її повноти, адже мова стала технічною та набула максимальної формалізації. Водночас сучасна доба створює і засоби відродження її повноти, такі як екзегетика, феноменологія, психоаналіз, філософія мови. Це відродження відбувається через усвідомлення значення великих культур минулого та необхідності відновлення всього різноманіття символів цих культур. При цьому таке усвідомлення та відновлення як процес функціонування сучасної європейської культури здійснюється в межах раціоналістичних традицій філософії. Теорія тексту розглядається Рі-

кером як теорія інтерпретації, яка спирається на діалектику пояснення і розуміння. Він проводить розмежування між семантикою та семіологією, як між двома науками, що відповідають двом сутностям мови – знаку та висловлюванню і це розмежування є ключем до розв’язання проблем мови. Саме за допомогою семантики Рікер переходить з мови на онтологію. Це було достатньо новаторським і відкривало своєрідний оперативний простір для введення в інтерпретацію реалій практичного життя в якості ілюстрацій. Поняття промови як події робить можливим перехід від семіотики коду до лінгвістики спілкування. Зняття «події» та її перехід у «смысл» є характеристикою самої суті промови. Так як інтерпретація тексту має кінцевою метою «присвоєння» смислу тексту, то такому присвоєнню підлягають не мінливі ментальні інтенції іншого суб’єкта, а деякий єдиний проект можливого «світу», спосіб буття, що відкривається вільними референціями тексту. Завдяки писемності дискурс досягає потрібної семантичної автономії, яка полягає в органічному поєднанні трьох складових: інтенції того, хто говорить; сприйняття первісної аудиторії; економічних, соціальних, культурних обставин свого виникнення. У цьому значенні письмо виходить за межі діалогу і стає умовою перетворення дискурсу в текст. Герменевтика має дослідити зміст цього перетворення. Наслідком цього є те, що звернення до суб’єктивності за допомогою знаків, символів відразу і розширюється, і змінюється переходом до опосередкування текстами, які не пов’язані з інтерсуб’єктивною ситуацією діалогу. Згідно з діалектикою розуміння і пояснення мислитель відтворює у собі роботу структуризації тексту і виявляє ті коди, що лежать в основі структуризації. Таким чином, Рікер розширює філософську функції герменевтики – від розробки її як методології пізнання до певного способу буття. Девіз герменевтики тексту – більше пояснювати, щоб краще розуміти – він застосовує не лише до тексту, але й до практики. Філософська концепція Рікера зміщує акцент з епістемології, з її опорою на діалог між філософією та науками про людину, на буття у світі і причетність, яка випереджає будь-яке відношення, що протиставляє суб’єкт об’єкту.